

PO OBISKU PIETRA NENNIJA NA TRŽAŠKEM

„Pravice manjšin so svete in nedotakljive“

Nenni ne priznava mej med Italijo in Jugoslavijo - Težka bolezen nacionalizma

Pretekli teden je obiskal naše ozemlje poslanec Pietro Nenni in imel v nedeljo v tržaškem gledališču Rossetti govor, ki je vzbudil veliko pozornost tudi v inozemstvu. Njegove besede so pomembne, ker je Nenni bivši zunanji minister in voditelj močne Italijanske socialistične stranke, ki se v zavezanstvu s Togliattijevimi komunisti bori, da bi prišla v državi do oblasti. Iz njegovih izjav spoznamo, kakšna bi bila Nennijeva politika, če bi se mu posrečilo priti spet v vlado.

Najprej je treba priznati, da je Nenni v svojem govoru postavil nekatere zahteve, s katerimi se strinja ogromna večina tržaškega prebivalstva. Trst — je rekel — ne prosi od Rima nobene miloščine, temveč si hoče zagotoviti gospodarski obstanek z lastnim delom.

Vrnejo naj mu odvzete ladje in pomorske proge, pristanišču naj omogočijo, da spet oživi. Nenni je obljubil, da bo sprožil v parlamentu razpravo o svobodni tržaški coni ter podprl zahtevo tukajšnjega prebivalstva, naj se vse naše ozemlje oprosti kakršnih koli carin.

Ravno tako je Nenni obljubil, da bodo njegovi poslanci zahtevali, naj se v naših krajih že enkrat uvede pokrajinska in deželna samouprava ter naj v rimski poslanski zbornici in v senatu sede tudi zastopniki Trsta, da bodo lahko pred vso italijansko javnostjo branili koristi našega ozemlja.

NENNI HVALI IN NAPADA JUGOSLAVIJO

Vsak pameten človek mora tudi soglašati z Nennijem, ko pravi, da so prijateljski odnosi med Italijo in Jugoslavijo ne le koristni, marveč tudi zelo potrebni. Kako naj se Trst uspešno razvija, če živi v sovraštvu s svojim zaledjem?

Nenni se je v svojem govoru spustil celo v nepridržno hvalo jugoslovanske zunanje politike! Jugoslavija — je dejal — je s tem, da se je približala Moskvi in navezala stike »z novim svetom v Aziji in Afriki« ter s Titovimi uspehi v Indiji, Burmi, Abesiniji in Egiptu »dosegla tak ugled v Evropi in v vsem svetu, da gre daleč preko tega, kar Jugoslavija po svoji moči dejansko predstavlja.«

Nenni je želel, da bi enako politiko vodila Italija. V Rimu so mu ugovarjali, češ da je to nemogoče, ker bi se Italija v tem primeru oddaljila od Zapada ter ostala osamljena. Titova politika je dokazala, da je bila ta bojazen neopravičena, in tako je Tito postavil politiko Rima na laž.

Zelo značilno pa je, da je Nenni v isti sapi silno ostro napadel Jugoslavijo. Med Italijo

in Jugoslavijo — je poudaril — »ostane še odprto vprašanje pravičnih meja.« Dobri ali slabi odnosi med obema državama so po Nennijevem mišljenju »odvisni od NUJNE POTREBE, DA SE POPRAVI KRIVICA, KI JE BILA PRIZADETA ITALIJI Z MEJO IZ LETA 1947« in prav posebno še povečana z delitvijo Svobodnega ozemlja.

Iz tega sledi, da Nennijeva stranka ne priznava niti veljavnosti mirovne pogodbe niti londonskega sporazuma z dne 5. oktobra 1954. Če hoče Jugoslavija živeti z Italijo v miru, ji mora vrniti ne le cono B, temveč tudi druge dele Istre, najbrž Pulj in Reko in bogzna katere kraje na Goriškem.

»Sramota« londonskega sporazuma

Vojne Nenni seveda ne mara, saj govori o potrebi sodelovanja med obema sosedoma. Kako naj pa na podlagi Nennijevih idej in zahtev Italija in Jugoslavija v zaupanju sodelujeta, si je težko predstavljati.

Ta ali oni lahko poročijo, da v Nennijevih izjavah ni logičnih neskladnosti: zakaj naj bi Italija in Jugoslavija vsaj za določeno dobo ne pozabili starih razprtij ter se sporazumevali v okviru londonskega dogovora iz oktobra 1954? To bi bilo v korist miru v Evropi, njunega gospodarstva in v korist narodnih manjšin v obeh deželah.

Toda Nenni se je v nedeljo izjavil prav nevdoumno tudi proti londonskemu sporazumu: »Ena izmed sramot našega vladajočega razreda je, da se je drznil prikazati londonski dogovor kot uspeh Italije.« V resnici bi bili odgovorni italijanski državniki zaslužili, da jih zaradi londonskega sporazuma »parlament in vsa dežela najstrože obsodita«. V Londonu se je namreč Italija odpovedala coni B in dovolila, da je bila »pohabljena« tudi cona A. Trst je zagazil v nezaslišan položaj, da je zgubil celo svoje mestno zaledje. Vzhodna meja Italije je danes resno ogrožena, saj je vendar »odprta vsem vetrovom in viharjem«. Dolžnost Italijanov je, da na to krivico »stalno mislijo« in ne mirujejo, dokler se ne popravi.

Zastopnik Sovjetske zveze Višinski — je rekel Nenni — je leta 1954 izjavil, da bo londonski sporazum pomagal »olajšati politično napetost v Evropi«. Višinskemu je Nenni odgovoril 18. oktobra istega leta v rimskem parlamentu, da je to odvisno od dveh pogojev: od tega, kako bo Jugoslavija ravnala z Italijani v Istri, in od tega, kako se bo razvijala splošna jugoslovanska politika.

Od tedaj — je nadaljeval voditelj Italijanske socialistične stranke — je minilo več ko eno leto in zato je mogoče napraviti že nekak obračun, iz katerega izhaja, da se itali-

Take zahteve postavljajo danes poleg Nennija le še fašisti, begunci iz Julijske krajine in Dalmacije in slični nacionalistični skrajneži. Vsak politično trezen človek bi moral pa vedeti, da je na taki podlagi sleherno mirno sodelovanje med sosedi nemogoče. Kako naj države žive v prijateljstvu, če druga drugi ne priznava obstoječih mej? In kako si Nenni zamišlja, da se lahko spremenijo meje, ki jih je začrtala mirovna pogodba med Italijo in Jugoslavijo? Skoro nikdar se ni še zgodilo, da bi kaka država prostovoljno odstopila del svojega ozemlja. Za to je potrebna sila. Ali želi Nenni novo vojno?

janski manjšini v coni B godi zelo slabo. Kdor se hoče o tem prepričati, naj samo preuči številke.

»PREMIŠLJENO IN NAČRTO RAZNARODOVANJE«

V zadnjem letu — je pojasnjeval Nenni — je prekorčilo mejo cone B 17.848 italijanskih beguncev. Če prištejemo k tem one, ki so že prej prišli, pridemo, četudi ne upoštevamo množičnega izseljevanja iz Pulja, do presunljivega števila 30.334 prebežnikov. Toliko število na 70 do 75 tisoč celokupnega prebivalstva v coni B. »Vse to dokazuje, da gre tu za premišljeno in načrtno raznarodovanje.«

Poznavalci tukajšnjih razmer vedo, da se Italijani selijo iz Istre predvsem zavoljo tega, ker nočejo živeti v tamkajšnjem komunističnem družabnem redu. Odšli so posestniki, ki so padli pod agrarno reformo, prej samostojni trgovci in gostilničarji, mnogi obrtniki in tudi kmetje, ki jim ne ugaja ondotna socialna zakonodaja in politična uprava.

Nenni vse to taji: ljudje se po njegovem niso selili iz političnih in socialnih vzrokov, ki bi bili v zvezi s tamkajšnjo komunistično vladavino, in tudi ne »iz verskih nagibov«, temveč samo »iz narodnih in kulturnih razlogov«. Da bi bil kdo gnal Italijane s silo čez mejo, Nenni ne trdi, saj je bilo tudi množično izseljevanje iz Pulja popolnoma prostovoljno in od Lahov samih organizirano. Šli so baje iz izključno »narodnih vzrokov«.

»Za italijansko demokracijo« — je Nenni slovesno izjavil — »so pravice narodnostnih skupin in tukaj v Trstu pravice slovenske manjšine svete in nedotakljive«. Trst s svojo »močno italijansko kuturno preteklostjo« ne more ravnati s Slovenci drugače kot pravično: zato štiti njihove narodne posebnosti,

Nadaljevanje na 3. strani

NOVICE Z VSEGA SVETA

SEGNIFEVE TEŽAVE

Največja skrb, ki je trla pretekli teden načelnika vlade, je bilo vprašanje državnih uradnikov, ki so zahtevali povišanje plač. Parlament je bil s posebnim zakonom pooblastil vlado, da lahko zviša njih prejemke za 160 milijard, toda uradniki so zahtevali več in grozili s stavkami.

Pod njihovim pritiskom je začel Segni popuščati. Od 160 je šel na 200 milijard in končno pristal na 260. Pri tem je pa ostal še nerešen službeni položaj šolnikov, železničarjev in poštinih uslužbencev. Zanje bo morala država potrošiti še 90 milijard. Za vse nameščence skupaj torej 350 milijard pivškov. Celotne plače za javne nameščence bodo stale državo v tem letu 1400 milijard.

Ves državni proračun Italije bo znašal odsej 3000 milijard, prejemek iz davkov pa 2600. Primanjkljaj, ki ga je treba kriti, se je potemtakem povzpela na 400 milijard.

Kdo naj to plača? Novi davki so nemogoči, ker je ljudstvo že tako preobremenjeno, kakor trde celo razni člani vlade. Država bi se morala še teže zadolžiti ali pa silno varčevati, to se pravi odpustiti celo vrsto uradnikov, ustaviti gradnjo novih cest in zanemariti razvoj industrije in poljedelstva. Temu se pa odločno upirajo razni ministri in javno mnenje. To je vzrok, zaradi katerega je hotel zakladni minister Gava odstopiti in je Segnifeva vlada na zelo šibkih nogah.

»DOBA NEGOTOVOSTI«

Eisenhower je predložil parlamentu proračun za leto 1956-57, ki predvideva nič manj ko 66 milijard in 300 milijonov dolarjev dohodkov ter 65 milijard in 900 milijonov izdatkov. Prihrankov bo torej za 400 milijonov.

V vojaške namene misli Amerika potrošiti polovico proračuna, češ da ruski komunisti ne marajo resnične razorožitve, ker odklanjajo pravo nadzorstvo nad oboroženimi silami. Združene države in njihovi zavezniki se morajo zato pripraviti »na dolgo dobo negotovosti« v svetu.

RUSKA POMOČ JUGOSLAVIJI

Pretekli petek sta Sovjetska zveza in Jugoslavija podpisali zelo važno gospodarsko pogodbo. Z njo se Moskva obvezuje, da bo v 4 letih zgradila Jugoslaviji dve veliki tovarni umetnih gnojil, ki bosta sposobni dobiti letno jugoslovanskemu poljedelstvu po 100 tisoč ton amoniaka, 120 tisoč ton žveplene kisline in 250 tisoč ton superfosfata. V tem času bo Sovjetska zveza sezidala Jugoslaviji tudi novo električno centralo. Vse potrebne stroje in strokovnjake bo Jugoslaviji preskrbela Rusija. V novih podjetjih se mora namestiti jugoslovansko osebje, da se u-sposobi za bodoče samostojno vodstvo tovarn.

Istočasno dobi Jugoslavija precej veliko posojilo, ki ga bo Rusiji začela vračati šele po 10 letih z dvestotnimi obrestmi.

Na ta način hoče Moskva popraviti škodo, ki jo je Stalin povzročil Jugoslaviji za časa spora s kominformo.

Že 1. septembra 1955 sta obe vladi podpisali sporazum, po katerem bi se trgovska izmenjava blaga med obema deželama morala

podvojiti. Dne 6. jan. t. l. je pa bilo določeno, naj vrednost tega blaga znaša na vsaki strani vsaj po 35 milijonov dolarjev na leto.

V začetku januarja je bilo tudi sklenjeno, da bo Rusija pomagala Jugoslaviji zgraditi prvi atomski reaktor ter ji s tem omogočila, da tudi ona uporablja atomsko silo v gospodarske namene.

To jugoslovansko-rusko sodelovanje je nekatere kroge na zapadu precej vznemirilo. Zato je beograjsko zunanje ministrstvo takoj izjavilo, da bo politika Jugoslavije do zapada ostala nespremenjena. Jugoslavija hoče sodelovati tudi z zapadnimi velesilami in izpolniti vse prevzete obveznosti.

IZZIVANJE SLOVENCEV

Zvedeli smo, da hodijo zastopniki Šolskega skrbništva v Trstu po deželi ter zahtevajo od naših učiteljev, naj takoj odstranijo slovenske napise s šolskih poslopij. Tako je že zginil napis v Dolini in na vrsti so sedaj ostale slovenske občine. V bodoče naj bi bilo besedilo *samo italijansko*.

Kdo je dal skrbništvu to oblast? Šolske zgradbe in napisne deske na njih so pod upravo občine in razen nje nima nihče pravice z njimi razpolagati. Nova kršitev londonskega sporazuma je vzbudila v slovenski javnosti globoko ogorčenje.

KMEČKI PUNT

V južnoitalijanskem kraju Venosi blizu Potenze se je pretekli petek uprlo nad tisoč poljskih delavcev, ki so se oborožili z vilami in kosami ter hrupno zahtevali izboljšanje mezd in najeminskih pogojev. Prihiteli so orožniki, ki so se spopadli z razjarjenimi delavci, in tudi streljali. Na cesti je obležalo 11 težko ranjenih in eden je mrtev. Nemiri se še niso polegli.

PRIRODNA BOGASTVA

Vedno pogosteje odkrivajo ležišča nafte ob Sredozemlju. V Italiji je že več družb, ki uspešno črpajo petrolej. Tudi v Jugoslaviji so našli bogata ležišča nafte, tako v Sloveniji, na Hrvaškem in v Vojvodini. V nekaj letih Jugoslaviji ne bo več treba kupovati bencina v tujini.

Sedaj so zasledili bogate vrelce v Dalmaciji med Zadrom in Šibenikom v Vukomeričkih gorinah, kjer so do nedavna mislili, da je sama kraška skala.

BEGUNSKA NASELJA

Rimsko ministrstvo za kmetijstvo je odobrilo načrt »Ustanove Treh Benečij«, po katerem naj bi naselili 286 begunskih družin na zemljiščih blizu Gradeža, okoli Vidma in ob reki Tilmentu. Vsaka družina dobi kmečko posestvo in hišo s pritliklinami. Za nova naselja bo država izdala 5 milijard lir.

Imenovani kraji so rodovitni in za naseljevanje prikladni. Zakaj ne namestijo tja tudi beguncev, ki se sedaj potikajo med skalami našega Krasa? Saj tu še domačini komaj živijo! Zato, ker hočejo naše ozemlje potujčiti.

EGIPT DOBI DEMOKRATIČNO USTAVO

Gemal Nasser je v ponedeljek proglasil pred 250 tisoč poslušalci, da bo 23. junija

imelo ljudstvo priliko glasovati o novi ustavi egiptске republike. Predlagal je, naj bo državna vera islam, državni jezik pa arabščina. Predsednik republike mora biti egiptskega rodu ter imeti v svojih rokah vodstvo splošne državne politike, približno tako kakor predsednik Združenih držav. Vsak državljani ima pravico do dela, svobodo vere in besede ter voli svoje zastopnike v parlament, kateremu je vlada odgovorna za svoje delovanje.

Prvega predsednika republike bodo Egipčani izvolili 7. julija. Izbran bo skoro gotovo Nasser in s tem dokončno potrjen državni prevrat z dne 23. julija 1952.

DEBELA KNJIGA

V nedeljo, 8. januarja, je dnevnik New York Times izšel v temle obsegu: glavni del s članki, novicami in oglasi je imel 110 strani, zraven je bilo še 9 posebnih prilog na 292 straneh, vsega skupaj torej natančno 402 velike strani. Ena številka je tehtala 1 kg in 720 g. Kolika teža, če pomislimo, da so natismili 1 milijon in 150 tisoč izvodov!

Na svetu ni človeka, ki bi mogel prečitati 400 strani v enem dnevu. Take debele knjige tiskajo samo zaradi dragih in dobičkonosnih oglasov.

NOV JEZIK

V pokrajini Rodeziji sredi Afrike govore črneci eno najtežjih narečij, imenovano cimembo. Med tem ljudstvom, ki je prestopilo v katoliško vero, delujejo tako zvani beli misijonarji. Oče Taufer, doma iz Treviglija v Lombardiji, je sestavil za črnce slovnico in molitvenike, ki se tiskajo v Milanu. Na ta način je cimembo postal književni jezik in se bo širil po srednji Afriki.

Od belih misijonarjev bi se tudi pri nas marsikdo lahko učil, kako je treba gojiti in braniti jezik vernikov. Škoda, da naši ljudje v Beneški Sloveniji ne govore cimembo!

ČASI SE PAČ SPREMINJAJO

Vodstvo komunistične stranke Italije je v soboto sklenilo poslati v Beograd svoje uradne predstavnike, da »se zboljša hladno razmerje do Jugoslavije in obnovi staro prijateljstvo«. Od nedelje dalje prinaša glavno glasilo komunistov »L'Unità« tudi poseben kotiček »Današnja Jugoslavija«.

Še ni dolgo, ko so komunisti posebno na Tržaškem z vso silo udrihali po »izdajalcu in fašistu Titu«. Kakor jim pač iz Moskve — ukažejo!

SVETOPISEMSKA STAROST

Ruski list »Zarja Vostoka« (vzhoda) je za Novo leto poročal, da je v Georgiji isti dan obhajal 150-letnico rojstva kmet Igor Korojev. Njegova žena Tamara jih ima 115.

DR. VALENTINO GREGORI

Časopisje sporoča, da je na pravkar zaključenem občnem zboru Italijanske krščanske demokracije v Trstu bil izvoljen v pokrajinski svet stranke tudi neki dr. Valentino Gregori. Kdo je to? To je nekdanji Zdravko Gregorič, s katerim smo Slovenci dobili rojaka v vodstvo tu vladajoče italijanske politične skupine. Upamo, da bo dr. Zdravko Gregorič ali, kakor zdaj pišejo, Valentino Gregori, znal v Kršč. demokraciji krepko braniti pravice svojega naroda in kot prvo dosegel od župana Bartolija, da dovoli Slovincem govoriti v mestnem svetu v lastnem jeziku. Nedopustno je namreč, da bi Bartoli javno zapostavljal in poniževal Gregoričev materin jezik.

NOVICE

RUSIJA IN JUŽNA AMERIKA

Sovjetski ministrski predsednik Bulganin je izjavil, da je Sovjetska zveza pripravljena obnoviti diplomatske odnose z vsemi državami, s katerimi jih še danes nima. Posebno so ji pri srcu dežele latinske Amerike, kamor bi lahko prodajala razne stroje, naprave za črpanje petroleja, les, cement, kemične izdelke in razno drugo blago. V te države je voljna poslati tudi svoje izvedence za atomsko silo in različne strokovnjake iz industrije, stavbarstva in poljedelstva.

Bulganinova izjava dokazuje, da se borba med zapadnimi velesilami in Rusijo prenaša čedalje bolj na gospodarsko, socialno in čisto politično področje. Ta tekma je že danes vidna v Aziji in Afriki ter se bo, kakor vidimo, razširila najbrž tudi na Južno Ameriko.

UMETNO SRCE

Pariški dnevnik France-Soir je objavil novico, da je skupina znanstvenikov izumila umetno srce iz snovi imenovane »vitallium«. Srce so vstavili v telo psa, ki da še živi.

Nekateri se smejejo, drugi se prerekajo, češ da je nemogoče ohraniti z umetnim srcem telo pri življenju.

Z umetnim zobovjem lahko grizeš, vprašanje pa je, ali bi z umetnim srcem čutil žalost, strah in ljubezen.

PRIJATELJ JUGOSLOVANOV

V Londonu je pretekli teden umrl 84-letni svetovno znani časnikar in nekdanji glavni urednik vplivnega dnevnika Timesa Wickham Steed. Že pod staro Avstrijo se je zavzemal za združitev vseh Jugoslovanov v eno državo. S svojimi članki in opisi je vplival na odločitve vodilnih državnikov in pripomogel, da se je po prvi svetovni vojni ustanovila Jugoslavija.

Tudi med Slovenci je imel dosti prijateljev.

Andrej Gabrovšek (ob prvi obletnici smrti)

Devetnajstega januarja poteče eno leto, odkar je nepričakovano zapustil ta svet g. Andrej Gabrovšek, takratni poslovodni predsednik Slov. kršč. soc. zveze v Trstu, soustanovitelj Novega lista in župni upravitelj v Boljuncu.

Z njegovo smrtjo smo zgubili moža, ki je globoko zaoral v ledino predvojnega in povojnega življenja tržaških Slovencev, katerim je prostovoljno posvetil vse svoje nemajhne umske sposobnosti.

Ni nam sedaj za to, da bi ob prvi obletnici njegove prerane smrti zabeležili pokojnikove velike zasluge v narodni in krščanski zgodovini tukajšnjih Slovencev, čeprav bi to Andrej Gabrovšek opravičeno zaslužil.

Zadostuje nam, da mu danes ponovno obljubimo, da bomo ostali zvesti njegovim in svojim idealom ter nadaljevali pot, ki nam jo je pomagal začrtati.

Menimo, da se na ta način najboljše oddolžimo njegovemu spominu.

IZSELJEVANJE

Iz Italije je lansko leto šlo 140.000 oseb iskat zasluzka izven domovine. Številka izseljencev je za 8000 večja kot predlanska. Statistike navajajo, da se je zaradi slabih življenjskih razmer, posebno v Venezueli, vrnilo domov 20 odstotkov izseljencev. Vlada se pogaja, da bi usmerila bodoče izseljevanje v Kanado in Avstralijo, kamor se odpravlja iznova 800 Tržačanov.

VOLK IN LETALO

Malokdaj se primeri, da bi volk zbil letalo na tla. In vendar se je zgodilo v Minnesotti v Ameriki. Dva zrakoplovec sta se nizko spustila, da bi fotografirala krdelo volkov, bežičih čez zaledenelo jezero, ko je ena izmed zverí divje poskočila in butnila v rep letala, da je tresčilo na trdi led.

K sreči so se pa tudi volkovi prestrašili ter pobegnili in tako sta se letalca rešila.

POTEGAVŠČINA

V nemškem parlamentu sedi poslanka Anamarija Rennger. Ker je lepota, ji oboževalci pošiljajo dosti šopkov. Za novo leto je dospela v zbornico tudi velika škatla bombonov, ki jih je Rennger razdelila med tovaršice poslanke in telefonistke.

Ko si jih pojedle, so se pa silno prestrašile, zakaj na dnu škatle so našle listek z opozorilom: »Pazite, bomboni so zastrupljeni!« Prihittel je zdravnik ter dal vsaki tako močno čistilo, da so še dolgo po seji morale sedeti v zbornični palači. Na koncu se je izkazalo, da se je neznanec hotel le — pošaliti.

»MALO POČAKAJTE!«

Nedavno tega je odvetnik Sarno branil v Milanu pred sodnijo nekoga morileca. Po sijajnem zagovoru je prosil sodni dvor, naj prekine za eno uro obravnavo, češ da ima

nujen, neodložljiv opravke. In res se je odvetnik točno vrnil.

Na koncu se je izkazalo, da je v tisti uri pohitel v cerkev in se — oženil. Odgoditi ni mogel niti razprave niti poročne ure. Sodniki so mu iskreno čestitali.

NOČE DOMOV

Redko se zgodi, da komu odpro vrata ječe, pa noče ven. To se je sedaj primerilo v Gradcu. Na dosmrtno ječo obsojeni Erik Hauschild, ki so ga pomilostili, je vložil prošnjo, naj ga puste v ječi, češ da se je zaporu že privadil in da bi ne vedel kaj početi v življenju.

SAMO ZA VAJO

V stolnici v Florenci so zgrabili 74-letnega Virgilija Eschinija v trenutku, ko je vlek iz torbice neke molilke denar. Na policiji se je izkazalo, da je mož lastnik 3 velikih hiš in milijonar. Na vprašanje, čemu je kradel, je odgovoril, da samo zato, da ne pride iz vaje.

PETIČNI GOSTJE

V Italiji so namestili, kakor smo že pisali, del ameriških vojaških edinic, ki so bile prej v Avstriji. Posebno mnogo jih je nastanjenih v Vicenzi in sosednih krajih.

Naredili so račune in dognali, da so ameriške čete in njih družine potrošile lansko leto za svoje vzdrževanje 6 milijard lir.

Niso daleč časi, ko so Amerikanci puščali slične vsote v Trstu.

TO JE RES PRASE!

V vasi Bagnolo blizu Roviga je neki kmet zredil prašiča, ki je tehtal štiri stote. Ko so ga klatli, je bila vsa vas z orožniki vred pred hlevom, da so žival držali. Postaviti so morali posebno ogrodje, da so ščetinarja lahko obvladali. Cvrtja pa je bilo za vso sosesko dovolj.

„Pravice manjšin so svete in nedotakljive“

Nadaljevanje s 1. strani

njihova izročila, njihov slovenski jezik in slovenske običaje. »Položaj v coni B je popolnoma drugačen.«

Na Tržaškem uživajo potemtakem Slovenci splošno spoštovanje in popolno svobodo, medtem ko se Italijani v coni B »premišljeno in načrtno raznarodujejo«. To je vzrok, da bežijo čez mejo.

GLUH IN NEM ZA SLOVENCE

V čem obstaja to raznarodovanje, Nenni ni razložil. Raznarodovanje se kaže, kakor vemo, v tem, da manjšinam ne dovoljujejo šol v njihovem jeziku, da prepovedujejo rabo njihovega jezika na sodnijah in javnih gradih, da pripadnike tujega ljudstva samo zaradi narodnosti gospodarsko zapostavljajo, skratka v tem, da jih hočejo z vsemi sredstvi potujčiti.

Če bi Nenni vprašal begunce, bi lahko ugotovil, da se take stvari ne gode v coni B. Tamkajšnji komunisti ocenjujejo državljane le po tem, ali so pristaši ali nasprotniki obstoječega družabnega reda, vse ostalo jih ne briga. Tako je povsod na svetu, kjer so na oblasti komunisti. Zanje so vsi jeziki enaki.

Pač pa je imel Nenni priliko slišati v Sv. Križu cel govor o narodnih krivicah, ki se gode Slovincem na Tržaškem. Slišal je, da

posebni statut o manjšinah po več ko enem letu pri nas niti objavili niso, da slovensko šolstvo še do danes ni uzakonjeno, da je raba slovenščine na sodnijah še vedno prepovedana in da se uradovanje v vseh javnih ustanovah vrši izključno v italijanščini. O dvojezičnih napisih ni v Trstu nikjer ne duha ne sluha. Slovenci so še danes tako rekoč izključeni iz državnih služb in zato enako brezpravni, kot so bili za časa fašizma. V mestni okolici in na podeželju se izvaja »premišljeno in načrtno« razlaščenje slovenske zemlje in s pomočjo kolonizacije se spreminja narodnostni značaj naše domačije.

Vsakdo je pričakoval, da bo Nenni kot socialist zavzel stališče do vseh teh grobih kršitev »svetih in nedotakljivih« pravic slovenske manjšine. Toda Nenni ni spravil iz sebe niti ene besede, s katero bi bil te krivice obsodil. Za položaj tržaških Slovencev je bil slep, gluh in nem.

Njega boli samo položaj Italijanov v Istri, za Slovence pa nima srca in razumevanja. Za tak socializem in internacionalizem se naše ljudstvo Nenniju lepo zahvaljuje! Narodna pristranost in krivičnost je na žalost med Italijani bolezen, ki se je niti najbolj bistri njihovi voditelji ne morejo osvoboditi. To je vzrok, zakaj se je tako težko z njimi sporazumeti!

Dopisi s Tržaškega

PIETRO NENNI V SV. KRIŽU

Preteklo soboto zvečer je obiskal tukajšnji Ljudski dom tajnik Italijanske socialistične stranke poslanec Pietro Nenni. Kakor smo zvedeli, je v našo vas prišel na povabilo domačega prosvetnega društva. Znanega italijanskega politika je pozdravil pevovodja pevskega zbora »Vesna« g. Franc Žerjal, ki je v jedrnatih besedah orisal položaj, v katerem žive tržaški Slovenci po londonskem sporazumu. G. Žerjal je poudaril, da se določila sporazuma in posebni statut ne izvajajo, čeprav je od podpisa poteklo več kot eno leto. Slovenci n. pr. še vedno čakamo, da se londonski sporazum objavi v Uradnem listu, naše šole niso še uzakonjene, Slovenci nismo pravično zastopani v državnih in poldržavnih službah, kar pomeni, da pri nas še vedno vlada neenakopravnost, ki jo je uvedel fašizem. Govornik je tudi omenil bližnjo preteklost našega naroda in njegovo krvavo borbo proti podivjanemu fašizmu. Na koncu je g. Žerjal naprosil poslanca Nennija, naj on in njegova stranka zastavita vse sile, da se določila londonskega sporazuma in posebni statut končno začnejo izvajati, da tako čimprej pridemo do sodelovanja in mirnega sožitja med tu živčima narodoma.

Kar danes žele Slovenci — je dejal govornik — je že izrazil naš največji pesnik Prešeren, ko je zapel: »Žive naj vsi narodi, ki hrepene dočakat dan, da, koder sonce hodi, preprij iz sveta bo pregnan; ko rojak prost bo vsak, ne vrag, le sosed bo mejak.«

Pietro Nenni je v zelo kratkem odgovoru dejal, da je zelo srečen, ker mu je bilo dano sestati se s slovenskimi delavci. »Ta sestanek mi je drag — je nadaljeval — kajti če dve ljudstvi različnih jezikov in različnih kultur znata uresničiti ne le sodelovanje, temveč tudi bratstvo, je to znak omike.« Na koncu je izrazil prepričanje, da je obramba miru prav gotovo splošna želja vseh prebivalcev velikega italijanskega mesta, kakršen je Trst.

Križani so prav gotovo od Nennija pričakovali nekaž več, vendar so prisotni mislili, da bo voditelj italijanskih socialistov odgovoril na stavljena mu vprašanja naslednji dan v Trstu. Dvomimo, da bi ga bili povabili v Sv. Križ, če bi bili prej vedeli, kako brezobzirno in za naše ljudstvo ponižujoče se bo izrazil prihodnji dan o vsej problematiki bivše Julijske krajine.

To je ponoven dokaz, kako je težko sodelovanje z Italijani, pa čeprav so ti socialisti, to je internacionalisti.

PADRIČE

Prve dni tega tedna je na vso Tržaško legla gosta megla. Poleg drugih nevšečnosti je seveda tudi hudo ovirala cestni promet. Do sedaj pa ni hvala Bogu povzročila hujših nesreč, če izvzamemo nezgodo, ki se je pripetila našima vaščanom 52-letnemu Karlu Guštinu in 52-letnemu Avguštinu Kalcu.

Ko sta se možakarja v torek popoldne vozila na motorju mimo Boršta, sta srečala avto, ki je vozil v nasprotno smer. Zaradi goste megle in tega nepričakovanega srečanja je Karel Guštin zgubil oblast nad motorjem ter zavozil na drugo cesto, ki na tistem mestu stoji 4 metre pod prvo. V nesreči pa sta motorista le imela srečo. Usoda je hotela, da sta padla na kup drobnega gramozu, med-

tem ko je motor zletel na cestni tlak ter se hudo poškodoval. Prvi je priletel na gramoz Guštin, za njim pa še Kalc, ki je padel na prijatelja ter ga laže ranil v desno stegno, medtem ko se njemu samemu ni nič zgodilo.

Rdeči križ je Guština odpeljal v bolnico, kjer bo ozdravel v dobrem tednu.

Uglednemu vaščanu želimo, da čimprej okreva, in mu čestitamo, da jo je tako poceni izkupil.

DOLINA

V ponedeljek zvečer se je sestel dolinski občinski svet. Svetovalci so najprej odobrili nekatere sklepe upravnega odbora in nato prešli na osrednje vprašanje dnevnega reda — na prosto cono. Po izčrpnih razpravi so ponovno sklenili zahtevati od rimske vlade, naj proglasi vse Tržaško ozemlje za prosto cono. Svetovalci so izrazili mnenje, da se edino na ta način more zboljšati gospodarstvo našega ozemlja, ki je v zadnjih letih zašlo v veliko stisko. Ostro so tudi grajali tukajšnje in druge kroge, ki se zadnje čase hudo protivijo upravičeni zahtevi ogromne večine tržaškega ljudstva.

BORŠT

V ponedeljek preteklega tedna je pri nas nenadoma preminil 59-letni domačin Zobeč Mohor. Žalostna vest se je z bliskovito naglico razširila po vsej vasi in okolici, ker so pokojnika vsi poznali in spoštovali. G. Zobeč je bil tudi zapisnikar domače srenje. Zgodilo se je tako, da je sam določil, katere osebe ga bodo nosile na poslednji poti. Pokojnik je bil dolga leta cerkveni pevec ter se je živahno udeleževal tudi v domačem pevskem društvu »Slovenec«. Lahko rečemo, da je bil duša vsega prosvetnega delovanja na vasi in da je z njegovo smrtjo nastala pri nas nenadomestljiva vrzel.

Pogreb je bil v sredo. Udeležila se ga je ogromna množica vaščanov in okoličanov. Krsto so nosili njegovi prijatelji pevci. Na domu, v cerkvi in na grobu mu je pevski zbor zapel vrsto žalostink. Med sprevedom je igrala domača godba. Od pokojnika se je z zbranimi besedami poslovil domači župnik g. Malalan, ki je orisal pokojnikovo delo za Boga in narod.

S težkim srcem smo se poslavljali od dragega in zaslužnega pokojnika. Naj bo nam in bodočim rodovom zgled požrtvovalnega krščanskega in narodno zavednega moža.

Težko prizadeti hčerki in ostalim sorodnikom izrekamo globoko občuteno sožalje.

ZGONIK

Tudi zgoniški občinski svetovalci so v nedeljo razpravljali o prosti coni, ki je danes cno najbolj perečih vprašanj vsega našega ozemlja. Po daljši razpravi so soglasno sprejeli resolucijo, v kateri zahtevajo, naj vlada čimprej proglasi vse Tržaško ozemlje za carine prosto cono.

To upravičeno zahtevo so naši svetovalci že večkrat iznesli. Seja je bila potrebna, ker je neki ugledni italijanski gospodarski list zadnje čase pisal, da se je vladna komisija, ki je tržaško zahtevo proučevala, baje izrekla proti prosti coni.

Tudi repentaborski občinski svet se je nedavno tega izrekel za prosto cono.

Kakor vidimo, je vse naše podeželje v tem

vážnem gospodarskem vprašanju složno.

Iz županovega dolgega poročila o upravnem in gospodarskem stanju občine smo zvedeli, da je občinska uprava osvojila predlog, naj se v Zgoniku ustanovi redna kmetijska šola. Vest bo prav gotovo dobro odjeknila med občani, saj smo v Novem listu večkrat in prvi pisali v tem smislu.

Župan je dejal, da bodo v novi šoli tudi učilnice za kmetijsko šolo.

Za bodoči gospodarski načrt pa so predlagali razna dela v znesku 47 milijonov in pol.

Zdi se, da bo oskrbo občinskih poti prevzela pokrajinska uprava, kar se nam zdi pametno, kajti občina nima dovolj sredstev, da bi jih vzdrževala tako, kakor zahtevajo današnje potrebe prometa. Na koncu so svetovalci razpravljali o zemljišču za novo šolo.

K temu in drugim perečim vprašanjem naše občine se povrnemo enkrat prihodnjič.

ŠTIVAN

Po naši vasi so že pred časom začeli graditi avtocesto. Nedaleč od nove cerkve so morali zvrzati predor, ki pojde pod goriško cesto in se bo končal za vodovodom. Z deli imamo seveda tudi Štivančani silne težave, ki bi se pa po mnenju strokovnjakov dale nekoliko omiliti. Dogaja se namreč, da ob določenih urah začnejo razstreljevati mine in se tedaj naša vas spremeni v pravo vojno polje. Daleč naokrog letajo kamni, večje ali manjše velikosti, ki povzročajo mnogo škode na strehah ter spravljajo v življenjsko nevarnost mimoidoče potnike ter predvsem domačo deco. Silno je poškodovana naša cerkev, saj se je celo zgodilo, da je kamen prebilo streho in strop ter padel v notranjost svetišča.

Zdi se nam, da bi moralo gradbeno podjetje kljub vsemu skrbeti, da bi se to ne dogajalo, vsaj v tako veliki meri ne.

Hišnim gospodarjem svetujemo, naj dobro pazijo na povzročeno škodo, kajti podjetje je po zakonu dolžno plačati odškodnino. Ko se bodo dela končala, naj prizadeti ocenijo škodo ter naj naredo prošnjo za odškodnino. Prošnjo je treba nasloviti na podjetje, ki gradi cesto, ter v vednost Upravi državnih cest v Trstu (ANAS) in tržaškemu tehničnemu uradu.

Iz tržaškega dnevnika Il Piccolo smo zvedeli, da je pretekli torek devinski princ prodal nekemu tržaškemu podjetju 60 hektarov zemljišča pri Štivanu. Tu nameravajo v kratkem zgraditi veliko tovarno papirja, ki bo stala nad 4 milijarde lir ter za stalno zaposlila nad 400 delavcev.

Načrt ni pravzaprav nov. O tem se je že govorilo pred leti, a angloameriška uprava ni hotela baje dati gradbenega dovoljenja, češ da bi tovarna lahko služila raznarodovanju slovenske obale. Podjetje je tedaj zaprosilo za zemljo, ki je last devinskega »konzorcija sedemnajstih«. To pot se zdi, da so se odločili za grajsko posest, ki je bližje reke ter jo je lastnik seveda blagohotno prodal.

Domačini bi rade volje pozdravili rojstvo nove, močne industrije, a se iz vsakdanjega izkustva ne moremo znebiti suma, da gre pri vsej stvari v resnici predvsem za raznarodovanje. Zdi se nam, da bodo na ta način pred svetom opravičili ezulsko naselje, ki ga je pred leti dal v štivanskem blatu zgraditi prefekt Palamara.

Dopisi iz Goriške

STEVERJAN

Odkar se je naše županstvo pred tedni vselilo v lastno hišo, posveča vprašanju vodovoda glavno pozornost. Že skoro 40 let trkamo in prosimo, da bi se končno enkrat zgradil steverjanski vodovod. Želja Števerjancev je bila, da se zdrava pitna voda napelje do nas in do drugih naselij iz jugoslovanskega vodovoda v Brdih, o čemer smo še danes prepričani, da bi bila najkrajša in najcenejša pot do uresničitve naših starodavnih sanj.

Pred kratkim smo poročali, da je deželni poslanec Poletto predložil deželnemu svetu pismeni predlog, da bi se zdrava voda za Steverjan in druge briške vasi napeljala iz vodovoda v jugoslovanskih Brdih. Njegov predlog smo veselega srca pozdravili. Prepričanje, da je treba vodovod čimprej zgraditi, je prodrlo v italijansko javnost ob priliki prefektovega obiska v Steverjanu, ko se je naše županstvo vselilo v obnovljeno občinsko poslopje. Tedaj je moral celo tržaški Il Piccolo priznati gradnjo steverjanskega vodovoda za najnujnejše javno delo v goriški deželi, kar smo vzeli z velikim veseljem na znanje.

Pismeni predlog omenjenega deželnega svetovalca pa deželna uprava ni blagohotno sprejela, češ da ga iz tehničnih in drugih razlogov ni mogoče uresničiti. Razume se, da teh ugovorov deželnega predsednika dr. Culota ne more nihče odobravati in resno upoštevati. Kar je bilo mogoče doseči za Gorico in to poceni, bi bilo mogoče izvesti tudi za Brda, če bi le bilo nekaj dobre volje pri deželni in mestni upravi ter osrednji vladi.

Zaradi pomanjkanja te dobre volje je pa končno prodril predlog, da se voda napelje na Oslavje in Štmaver s pomočjo občinskega vodnega nabiralnika na Oslavju in jo bodo pozneje od tu dalje napeljali tudi v Steverjan. Po tem načrtu pa bi ne dobila vsa steverjanska naselja zdrave vode. Za Valerišče in Jazbine naj bi služil neki izvirek, ki se bo poročilih oblasti tam nahaja. To je velika hiba načrta, za katerega so se oblasti odločile. Razume se, da ta načrt ne more zadovoljiti vseh Steverjancev na isti način, saj bi imel en del občine vodovod, drugi del pa le vodnjak.

Kako in odkod dobimo Steverjanci zdravo pitno vodo, je sicer postransko vprašanje, a važno je, da dobimo vsi isto vodo in da ne bo en del občine prikrajšan. Zato bi bilo prav, da mislijo oblasti tudi na to hibo načrta in jo iz njega odstranijo, da bodo vsi občani zadovoljni.

JAZBINE

Vsaka vas ima svoje potrebe, ki ji ležijo morda leta in leta na srcu, in se trudi, da bi jih ugodno rešila. Tudi Jazbinci vidimo, kako se je petrolejka po drugi svetovni vojni v naši okolici umaknila naprednejši sestrici elektriki. Le naše Jazbine so ena redkih vasi na Goriškem, ki se mora mučiti ob zastareli petrolejki. Zato se ne čudite, če večkrat prosimo Novi list, naj nam da nekoliko prostora, da se pritožimo pred slovensko javnostjo in pred oblastvi.

Ko nadlegujemo svoje županstvo s prošnjami, nam v zadnjem času odgovarjajo, da se bo vprašanje moralo na kak način rešiti

pred slovesno blagoslovitvijo naše nove cerkve, ki se pa po krivdi podjetja prepočasi gradi. Delavci so neredno plačani in je zato pri gradnji zaposlenih le nekaj oseb. Spomladi bo vendar dograjena in z njo pride tudi električna razsvetljava.

Takole nas sedaj tolažijo. Napeljava elektrike bi stala tri milijone.

Še bolj nas že leta in leta muči vprašanje ljudske šole. Zgradnja poslopja je nujno potrebna, kajti naši otroci se morajo učiti v zasebnih prostorih, to je na neki kašči, ki nikakor ni za pouk primerna. Načrt za novo šolo že imamo; poslopje bi imelo prostora za tri razrede in skromno stanovanje za učitelja. Gradnja in oprema bi stali skoraj 9 milijonov. Prošnjo za državno podporo je naše županstvo že davno odposlalo v Rim. Tudi šolsko skrbništvo je že obljubilo, da se bo za to delo lahko uporabil znesek 5 milijonov lir, ki je bil že določen za šolo v Frati, a se ne bo gradila. Ostalo bi morala dati vlada.

Upamo, da bo poslopje zagledalo luč sveta pred pričetkom novega šolskega leta. Saj je tudi res skrajni čas, kajti nikakor ni dostojno, da obmejna vas nima primerne in dostojnega šolskega poslopja.

OSLAVJE

Prefektura je pretekli teden odobrila sklep goriškega občinskega sveta, naj se zgradi vodovod na Oslavju in v Štmavru, o katerem smo svoj čas že poročali. Na Oslavju bodo zgradili vodni nabiralnik, v katerem se bo voda zbirala iz goriškega vodovoda v Pevmi in od tu bodo napeljali vodo v posamezne hiše.

Uresničenje načrta je sicer še zelo daleč, saj vsi poznamo počasnost birokratskega konja, a sedaj je začel vsaj riti po svojem kolovalu. Oblastva naj skrbi, da se kje preveč ne zaustavi in da bo voda v doglednem času res stekla po hišah kmetovalcev, ki nanjo že dolgo let čakajo.

IZ PODGORE

Pretekli teden je na seji goriškega upravnega odbora župan med drugim poročal, da je v zadnjem času posredoval v Benetkah zaradi gradnje mostička med Podgoro in sotskim bregom pri Stražicah. Obljubili so mu, da bodo pričeli z gradnjo že davno zaželenega in obljubljenega mostu v tem tednu. Zelo radi bi poročali v prihodnji številki, da se je delo zares začelo.

OBČINSKE VOLITVE SE BLIŽAJO

Spomladi bodo občinske in bržkone tudi deželnozborske volitve. V imenike v Gorici je vpisanih 28.476 volivcev. Žensk je to pot 300 več kot moških. Ker pa imata pravico voliti tudi letnika 1934 in 1935, bo število volivcev presegló 29 tisoč oseb. Kdor ima volilno pravico, naj se prepriča, ali je bil vpisan v sezname.

IZ SOVODENJ

V preteklem tednu so zastopniki županstva iz Gradiške, Zagraja in Sovodenj razpravljali o pristopu sovodenjske občine v gradiščanski vodovodni konzorcij. V Novem listu smo pred kratkim poročali, da so naši svetovalci sklenili napeljati vodo v sovodenj-

sko občino iz Gradiške preko vodnega nabiralnika na Vrhu.

Zato je pred nekaj dnevi prišlo do tega sestanka. Pravijo, da je na ta način mnogo laže oskrbeti vodo za vse vasi naše občine, kot če bi napeljali vodo iz goriškega vodovoda. V tem primeru bi pa na žalost bilo mogoče oskrbeti z vodo le Sovodnje. Zdi se, da bodo potrošili za ta dela 25 milijonov lir.

Pred dnevi so pri nas začeli deliti sladkor in kavo za mesec januar. Delitev bo trajala do 31. t. m.

Predpreteklo nedeljo so naši nogometasi nastopili proti krminskemu moštvu. Izid je bil neodločen (2:2).

»BREZ TRETJEGA« V GORICI

Igralec tržaškega SNG sta z Begovičevo dramo »Brez tretjega« privabila zlasti v nedeljo mnogo občinstva v prosvetno dvorano na Korzu Verdi. Ni dvoma, da je Begovičevo delo z umetniškega stališča prvorazredno ter se po svoji sili in višini lahko meri z vsakim podobnim svetovnim delom. Prav tako zasluži tudi kakovostno igranje Štefke Drolčeve in Baloha Mihe vse naše priznanje.

Veliko vprašanje pa je, ali je ta drama sama po sebi docela primerna za naše občinstvo. Med poslušalci smo slišali tele glasove: Dobro in lepo igranje, drama sama tudi odlična, a mi za nas, ne mi zanjo.

Škoda, da ni SNG izbralo za Gorico raje Begovičevo, morda še boljše in večje delo, namreč »Božji človek«. Naša želja je, da to stori prihodnjič. Ne glede na naše pripombe pa izrekamo SNG priznanje k vnetemu prizadevanju za nego slovenske dramske umetnosti in hvaležni smo mu za to.

NEZADOVOLJSTVO Z ATA

Italijanski listi so v preteklem tednu kritizirali ukrep mestnega avtobusnega podjetja ATA, ker je ukinilo vožnjo ob prihodu vlaka iz Vidma ob 0.12 uri. Zaradi te kritike je ATA sklenila uvesti avtobusno vožnjo k temu vlaku, a le ob praznikih, kar pa potujočega občinstva ne more zadovoljiti. Saj je znano, da potujejo Goričani v Videm zlasti ob delavnikih in ne toliko ob nedeljah in praznikih. Kakor je vozilo Ribijevo podjetje, mora veljati tudi za ATA.

Tudi drugi očitek tiska na račun ATA je opravičen. Znano je namreč, da so Ribijeve karte za 15 voženj bile veljavne do 22. ure in ne le do 21. kot sedaj. Zato mora novo podjetje ugoditi tudi tej zahtevi občinstva.

RODITELJSKI SESTANEK

V nedeljo dopoldne je ravnatelj slovenske strokovne šole v Gorici sklical roditeljski sestanek. Ker pa je sam obol, sta na dobro obiskanem posvetovanju govorila staršem profesorja Birsra in Močnjni. Starši so se pozanimali tudi za napredek svojih otrok. V nedeljo bo pa ob 10. uri roditeljski sestanek na slovenskem učiteljskišču v ul. Croce.

AKADEMSKO - SREDNJEŠOLSKI KLUB »SIMON GREGORČIČ«

PRIREDI V SOBOTO, 28. JANUARJA, OB 20.30 IN V NEDELJO, 29. JAN. OB 16. URI V PROSVETNI DVORANI NA KORZU VERDI

I. KONCERT LJUBLJANSKIH OPERNIH PEVCEV

Nastopili bodo: sopranistka VELMA BUKOVEC, tenorist MIRO BRAJNIK, basist LADKO KOROSEC in pianistka DANA HUBAD. Predprodaja vstopnic bo vsak dan od 10. do 12. ure na sedežu kluba v ulici Ascoli 1/I. In od 18. do 20. ure v kavarni Bratuž ter eno uro pred pričetkom predstave pri blagajni. V zvezi z govoricami, da so vstopnice že razprodane, obveščamo cenjeno občinstvo, da se bodo vstopnice pričele prodajati šele v ponedeljek, 23. januarja.

Beneška Slovenija - Kanalska dolina

IZ ČEDADA

Dne 9. januarja je videmski prefekt dr. Boccia obiskal naše mesto. Pozanimal se je zlasti za veliki deželni zavod vojnih sirot v Iubinjaku, kjer je tudi mnogo pobičev iz nadiških dolin. Otroci iz Beneške Slovenije se vzdržujejo iz posebnega sklada, ki ga je svoj čas določila vlada. V zavodu je tudi nekaj otrok, ki niso vojne sirote. Prefekta so spremljali podprefekt dr. Mirmina, predsednik občinske podporne ustanove in msgr. Freschi, predsednik papeške podporne ustanove ter drugi odlični možaki. Ravnatelj Don Feregutti je gostom razkazal ogromno poslopje, ki je nekdanje bilo semenišče, ter jim predstavil 900 gojencev. Visoki gost je zapustil zavod ves zadovoljen, ker je našel vse v redu.

Nato se je odpeljal v mestno hišo, kjer ga je čakal občinski svet. Pri tem sprejemu so bili navzoči tudi vsi župani ter občinski tajniki iz nadiških dolin. Čedadski župan senator Pelizzo je prefekta pozdravil v imenu ljudstva iz našega podeželja, ki po njegovem ne zahteva od vlade drugega, kot da bi se uresničile in upoštevale gospodarske potrebe teh krajev. Tudi drugi župani so opisali potrebe svojih občin, kar je prefekt vse lepo poslušal. Končno je obljubil, da se bo zanimal za vsa sprožena vprašanja in jih skušal po možnosti ugodno rešiti.

SKUPNOST ŽUPANSTEV

Na pobudo čedadskega župana so ustanovili »skupnost županstev čedadskega okraja«. Nekaj sličnega obstaja že več let v Karniji. Namen te skupnosti je, da skrbi za potrebe

celotnega okraja. Ker so pa gospodarske razmere nadiških dolin jako različne od čedadskih in od onih v drugih občinah v ravnini, sodimo, da bi se g. prefekt moral pozanimati za potrebe in razmere slovenskega beneškega obmejnega prebivalstva ne samo po županih, ki navadno govorijo le po navodilih svojih tajnikov. Mnogo zanesljivejši in stvarnejši vir za resnično spoznavanje gospodarskih in kulturnih razmer v naši deželi je glas nepristranskih osebnosti, ki poznajo resnične potrebe svojega ljudstva. Ti možaki vedo, da ni mogoče ublažiti potreb Beneške Slovenije samo z izrabljenim geslom o tamkajšnjem popolnoma italijanskem prebivalstvu («italianissime popolazione»).

OBMEJNI PROMET

Obmejni mali promet se čedalje bolj razvija; često vidimo v našem mestu nove obrabe iz kobariske in tolminske okolice; naši bratje in sestre radovedno stikajo po prodajalnah in povprašujejo po cenah, a veliko ne morejo kupiti, ker smejo prinesiti s seboj le malo denarja, čeprav potrebujejo marsikaj, česar doma nimajo. Tudi naši ljudje hodijo v vedno večjem številu na Kobarško, kjer si lahko nabavijo kako življenjsko potrebščino, ki je tam cenejša kot pri nas. Obmejni promet je močno oviran zaradi menjave denarja in sitnarij pri prehodu meje. Tudi vozni red avtobusa, ki dnevno vozi iz Čedad v Tolmin, je neugoden. Gre od tu po devetih in ob dveh popoldne je že spet v Čedadu. Ljudje, ki imajo opravka v Kobariču in Tolminu ter njuni okolici, imajo

premalo časa na razpolago. Avtobus bi moral ostati v Tolminu vsaj nekaj ur več.

IZ ŽABNIC

Božični prazniki so za nami. Vse dni smo lepo preživeli. Posebno slovesno smo jih obhajali v naši cerkvi. K polnočnici in cerkvenim slovesnostim ob drugih praznikih je prišlo veliko ljudi iz Trbiža, Bele peči, Ovčje vasi in Ukev ter drugih naselij. Pri naš praznujemo božič prigradno, prav po domače in po starem, česar drugod žal ni več. Zato smo ob teh dneh opazili pred cerkvijo kar nekaj desetih avtomobilov iz bližnje in daljne okolice. Ob teh praznikih je pri nas opravljala cerkveno službo naš stari in priljubljeni znanec g. Belej iz Rima, ki se je pa pred dnevi v Zajzeri precej hudo ponesrečil. Njegovo zdravstveno stanje se je hvala Bogu že dobro popravilo. Za časa njegove boleznij je cerkveno službo opravljal drugi naš znanec iz Rima dr. Štalcer. Obema se iz srca zahvaljujemo za ves trud. Ne bi bilo prav, če bi se ob tej priliki ne spomnili tudi naših cerkvenih pevcev, ki so s svojim občutenim izvajanjem večno lepih slovenskih božičnih pesmi močno dvignili našo pobožnost.

Le nekaj smo one dni hudo pogrešali, in sicer snega, ki se je letos za nekaj tednov zakasnil. Dokler ga ni, ni v naši dolini prave zime. Sredi preteklega tedna se nas je nebo končno usmililo in naša dolina se je pokrila z debelo plastjo blagodejnega pršiča, ki ne dvigne le zimske lepote naših krajev, marveč je za nas tudi ogromnega gospodarskega pomena. Saj ne nudi samo dela in kruha stotinam družin, temveč omogoči tudi, da se razvije naše gozdno gospodarstvo ter razmahne zimski šport.

BELI GRAD ZAKLETI GRAD

Medenih mesecev je bilo kmalu konec. Princ je bil imenovan za poveljnika letalstva v Gorici. Tu ni bilo primernega stanovanja za visoki par. Bližnji Miramar pa je vabil princa Amadeja, da se tam naseli. Krasota naše kraške obale ga je tako prevzela, da so se kmalu začele priprave za selitev. Ko so grad pripravljali in urejali, je v dvorni ministru opozarjal: »Kraljevsko Visočanstvo, ali ne pomnite, kako je že pesnik Carducci povedal, da je Miramar preklet kraj? Vsakemu lastniku in prebivalcu ondi nekaj grozi. Mladi princ pa ni verjel in se je smejal neumnim prerokbam. V tistem hipu se je že dotaknila mladega moža usoda, ki se je pozneje pod vročim afriškim soncem nad njim izpolnila.

Že poleti, ko je ob Adriji vse cvetelo in dehtelo, je miramarski park odmeval od prisrčnega otroškega smeha. Srečni par je imel dvoje srčkanih deklete. Princesinja Marijica je bila rojena že v Neaplju. Večina svoje mladosti je pa preživela v Miramaru. V septembru leta 1933 je bilo v gradu zopet veliko slavlje. Krstili so drugorojenko Marijo Kristino. Ta princesinja je edina v dolgi vrsti miramarskih stanovalec, ki se je rodila pod to grajsko streho, in je zato že v deklinskih letih občutila zlokobnost, ki jo diha be-

li grad ob Adriji na vse, ki so prišli v njegov objem.

V KRALJESTVU SABE

Le malo časa je bilo odmerjenega mlademu, dejanj in dela željnemu princu v belem gradu. S svojo prijazno ljubeznivostjo si je pridobil naklonjenost in spoštovanje. Ni kazal savojske oholosti, kot ne prejšnji gospodar Miramara Maksimilijan habsburške. Amadej se je rad kretal svobodno in pomagal, kjer je mogel. Malokdo ve za dogodek, ki se je pripetil na cesti od Devina skozi Dol. Neka jutra je princ v avtu dirjal proti Gorici na službeno mesto. Pa ugleda na ovinku stoječ avto in ob njem cerkvenega prelata in mladega duhovnika, ki se trudi, da bi avto pognal naprej. Ni slo in ni slo. Tedaj pristopi princ in se ponudi za pomoč. Zleze pod avto in kmalu ugotovi pokvaro ter jo popravi. Ves črn od olja in nafte vstane in se predstavi duhovnikoma. Oba sta v zadregi, ko spoznata, kdo je tuji šofer; pa tudi ta se v zadregi nasmehne, ko se mu starejši predstavi kot — goriški nadškof. To je bilo leta 1936.

Prav tisto leto so se okrog kraljevega princa začele plesti nevidne nitke miramarske zakletve. Takrat je Mussolinijev napuh po-

gnal Italijo v vojno proti Abesiniji. To ogromno prostranstvo med Rdečim morjem in Nilom, kjer je v davnih časih vladala kraljica iz Sabe, naj bi postalo temelj bodočega afriškega carstva. Kakor je čudna usoda gnala nekoč Maksa za cesarsko krono preko morja, tako se je zdaj namenilo tudi savojskemu princu. Prav podobno se je pri obeh odvijal klopčič življenja. Oba sta bila žrtvovana, potem prepuščena lastni neizbežni usodi. Maks in Amadej sta še pred žalostnim koncem spoznala, kakšne spletke pletejo politiki za njunima hrbtoma, a sta v svojem ponosu raje umrla daleč od družine in doma v sovražnikovi deželi.

Ko so zagrmeli prvi streli na abesinski obali, je ostal princ še v svojem gradu, srečen ob ženi in dveh hčerkah. Druga, Marija Kristina, se je rodila tri leta prej prav tu na slovenski obali. Edina, ki je prišla na svet pod zločesto miramarsko streho.

Politične razmere v Italiji so postajale vedno bolj ostre. Med kraljevo družino in Mussolinijem je rasla napetost in izpodmi-kala tla ter rušila ugled obema. Zato je stari kralj poleg prestolonaslednika Humberta skušal obdržati v domovini tudi Amadeja. Posebno še, ker je bil ta na glasu, da ni osvražen pri vladajoči stranki in da bo lahko v primeru potrebe še posredoval med krono in fašistovskim snopom.

Po končani etiopski vojni je v Adis Abebi postal podkralj maršal Badoglio. Njega sta pa Mussolini in zlasti njegov zet in zunanji minister Ciano precej postrani gledala. (Dalje)

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Pri letošnji številki „Literarnih vaj“

Letos je stopil dijaški list »Literarne vaje« v sedmo leto. Prekosil je že vse slovenske tržaške revije in pokazal mnogo več življenjske sile od njih. Pač pa se mi zdi, da je postal list nekoliko preveč stereotipen in da razodeva premalo domiselnosti uredništva. Od leta do leta je vedno enak po obliki in v urejevanju. Seveda s tem ni rečeno, da ni v njem nobenih izprememb in nobenih izboljšav, a v splošnem nudi list vendarle vedno isto podobo in vedno enako prirejeno vsebino, tako da je treba prav zares pogledati na platnice, kateri letnik in katera številka sta tam zapisana. Po potranjem delu lista bi to težko uganili.

Pri listu, ki ga piše v glavnem mladina in ki naj bi zrcalil v objavljenih literarnih vajah vsaj nekaj njene miselnosti, njenega čustvovanja in prizadevanja, je taka shematičnost malo čudna. Vsekakor bi listu nič ne škodilo, če bi prišlo v njem do izraza malo več duhovne razgibanosti naše dijaške mladine, ker večni sestavki o »najlepšem izletu« in podobnem že utrujajo in so pusti. Morda so objavljene v listu najboljše šolske naloge dijakov in naslovi šolskih nalog se pač od leta do leta ponavljajo. A bi prav zato bilo bolje, če bi se dijaki potrudili in napisali za svoj list nekaj, kar bi ne dišalo tako hučo po šolski nagoli. Te so eno, Literarne vaje pa drugo. Šolske naloge morajo pisati vsi in se marsikateremu dijaku niti ne sanja, da bi hotel napisati kaj takega kar bi imelo literarno vrednost, ali celo, da bi postal pisatelj. Mladi avtorji, ki objavljajo svoje prispevke v »Literarnih vajah«, pa se že poskušajo s praviimi literarnimi sestavki, pa naj so še tako neobjavljeni, in sicer prav z namenom, da bi jih objavili. V tem je razlika med šolskimi nalogami in prispevki za »Literarne vaje«, ki pa prihaja premalo do izraza. Upajmo, da bo v bodoče bolje.

Te pripombe bi spadale pravzaprav na konec našega poročila o »Literarnih vajah«, a ker je v njih zapodena prvi vtis, ki ga ima kritičen bralec, ko vzame v roke naš dijaški list in ga začne prebirati, sem kar s tem začel.

Zdaj pa si nekoliko natančneje ogledjmo vsebino prvih dveh številki letošnjega letnika.

Edina novost, ki nas prijetno iznenadi v letošnjem letniku, so »Naši obisk«, ki jih objavlja prof. Jože Peterlin. Na uvodnem mestu poroča o obiskih pri pisatelju Borisu Pahorju in pesniku Zdravku Ocvirku. Njegovi poročila sta napisani živahno in zanimivo in ju spremljata fotografiji obeh umetnikov. Iz poročil izvemo marsikaj zanimivega o življenju in delu obeh književnikov, ki ju je skušal Peterlin s svojo toplo besedo približati naši mladini in ji prikazati njuno ustvarjanje. V tem je glavni pomen obeh poročil, ki vsaj do neke mere rešujeta aktualnost lista.

Letošnjo celoletno povest piše Hektor Jogan s klasičnega liceja. Po dveh nadaljevanjih še ni mogoče izreči kake ocene. Opaziti pa je, da kar dobro obvlada jezik, da ima talent, smisel za humor in da zna poustvariti ozračje oziroma razpoloženje. Zelo dober je n. pr. opis burje v začetku povesti. Ni pa še videti doslej nikakega obrisa prave zgodbe. Vse to, kar je napisal doslej, je samo kramljanje in prikazovanje dijaške vsakdanjosti v bolj ali manj humoristični obliki. Na dveh, treh krajih nam vzbudi za hip občutek, da hoče poglobiti dogajanje — kolikor je sploh mogoče govoriti o kakem dogajanju — in razplesti zgodbo, n. pr. v razgovoru med gospodom Janezom in ženo, a nam prav hitro spet pokaže, da ni mislil resno. Slog mu je vse preveč površen in gostobeseden, vse se razvija v obliki razgovorov brez dejanja in to že zdaj začena braleca utrujati. Za bralece je pač malo važno, kaj kramljajo med seboj Dario, Ivan in drugi njegovi »junaki«. Radi bi brali kako zanimivo zgodbo iz današnjega Trsta, v kateri bi bile prikazane usode mladih ljudi, njihovi upi in njihova razočaranja, v kateri bi lahko spoznali miselnost naše mladine. Ni pa jim do tega, da bi zvedeli za pobalinske dogodivščine omenjenih junakov, ki so važne kvečjemuzanje in za njihove starše, a za nikogar drugega. Ni izključeno, da nas bo mladi avtor v nadaljevanju povesti še prijetno presenetil, vendar pa po njegovem dosedanem pisanju tega skoro ni pričakovati. Svetujemo mu le, naj varčuje z besedami, naj se ne izgublja v dvogovorih in da naj skuša pisati čim bolj napeto, predvsem pa, da končno poišče rdečo nit svoje zgodbe. Pisateljvanje ni tako lahko, kot si morda predstavlja. Ni dovolj pokrivati strani z besedami in znati kramljati. Pisatelj mora predvsem ve-

deti, kaj hoče povedati. Čutiti mora, da ima povedati nekaj važnega in lepega. Če ne, je bolje, da ne prime za pero.

Prav zanimiv in dobro napisan pa je potopis »Iz Trsta v Stockholm«, ki ga — tudi v nadaljevanjih — piše Aleksander Jerič z višje realne gimnazije. Jerič zna pisati zgoščeno in napeto, tako da potopis res z užitkom beremo.

Poleg teh dveh sestavkov zasluži, da omenim črtico »Svet ob čebriču vode« Eveline Umek iz prve številke, ki se odlikuje po svoji psihološki poglobljenosti in človečanskem občutju. Dekle bo lahko napisalo še kaj lepega, če se bo znebrilo sentimentalnosti.

V drugi številki je dobro napisana humoristična »Zgodba o peklenski podkvici« Sergija Birse z učiteljsca. Po živahnem, zgoščemem slogu in poglobljenem smislu zgodbe se odlikuje tudi »Zanimivo srečanje« Mirke Lavrenčič s tigovske akademije. Mikavno zna opisati razne podrobnosti, n. pr. pri trganju grozdja.

Poezija je v obeh letošnjih številkah bolj šibko zastopana. Omembe vredni sta pesmi »Po razočaranju« in »Smreka« v 1. št., a obe sta neparavno pesimistični, neparavno zato, ker si ni mogoče misliti, da bi dijaška pesnika zares občutila in mislila, kakor pojeta, namreč »Resnici dve spoznal sem v kotrajni: vse je nič in vse se v prah povrne« in da bi mislila na to, kako jima bodo »... krizanteme cvele nad gomilo...«. Kje je vzrok tej turobnosti?

Izmed neleposlovnih sestavkov zaslužita pohvalo živahno in s humorjem napisan intervju Pavla Tonona »s kandidatom za šahovskega mojstra« in pregledna zgodovinska razprava Sama Pahorja »Trst in Slovenec«, v kateri izpričuje avtor dobro obvladovanje zgodovinskih virov in precejšnjo samostojnost v izvajanju zaključkov in sklepanju.

Listu dajejo tehtnost tudi knjižne ocene, ki sta jih napisala profesorja Martin Jevnikar in Alojz Reblja, ter ocene revij, gledaliških predstav ter umetniških razstav, ki uvajajo študente v slovensko kulturno življenje na Tržaškem.

Morda se zdj komu pretirano, posvečati toliko pažnje drobnemu dijaškemu lističu. Toda v njem se vzgajajo naši bodoči pisatelji, pesniki in časnikarji in nikdar ni dovolj skrbi ter pažnje za vzgojo teh, ki bodo vodili bodoči slovenski rod na Tržaškem in Goriškem.

b. p.

Kulturne vesti

Na zadnjem koncertu mešanega pevskega zbora Slovenske filharmonije v Ljubljani pod vodstvom dirigenta Rada Simonitija so peli skoro v vsej prvi polovici sporeda Kosovelove pesmi, ki so jih uglasbili Vilko Ukmar, Peter Lipar in Alojz Srebotnjak. Ukmar je zložil napeve k pesmim »Melanholija gladu«, »Opolnočie«, »Skica na koncertu«, »In če sem samo vetru brate« in »Ciklame«, Lipar in Srebotnjak pa sta uglasbila: »Drevo nad obalo« in »Kdo je hodil«. Vse navedene skladbe so bile nedavno nagrajene od Zveze Svobod po razpisu, s katerim so hoteli izboljšati kakovost zborovskega petja v Sloveniji.

Umril je znani italijanski pisatelj Domenico Giulotto, ki se je z veliko polemično vnetostjo zavzemal za integralno katoličanstvo. Pod njegovim vplivom se je odločil za dosledno izpovedovanje katoličanstva tudi Giovanni Papini. Oba sta zastopala v italijanski književnosti preteklih desetletij tako imenovano »salvatično« smer in vzbujala veliko hrupa, ki se je že davno polegel, čeprav Papini še vedno piše. Umril je tudi slavni italijanski slikar Arturo Tosi.

V Jugoslaviji bodo letos dokončali 18 novih umetniških filmov, vsehvi 6 nedokončanih iz lanskega leta. Poleg tega bodo snemali pet umetniških filmov v koprodukciji s tujimi filmskimi podjetji. V načrtu imajo tudi snemanje približno 130 dokumentarnih in drugih kratkih filmov ter okrog 60 filmskih tednikov. Na žalost pa tej kvantiteti še ne odgovarja kvaliteta, zato bo odšlo letos nekaj umetniškega in tehničnega osebja na specializacijo v tujino.

Ob koncu prejšnjega tedna so odprli v prostorih Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani razstavo rokopisnega, slikovnega, arhivnega in tiskovnega gradija pisatelja Janeza Trdine.

Tudi letos se bo nadaljevala med Slovenijo in Koroško kulturna izmenjava, ki je postala že tradicionalna. Po tem programu bo ljubljanska Opera gostovala v Celovcu najbrž konec aprila ali v začetku maja. Gostovala bo z opernimi in baletnimi predstavami. Hkrati bo v Celovcu reprezentativna razstava umetnin iz ljubljanskega Narodnega muzeja z naslovom »Slikarstvo 19. stoletja«. Celovško Mestno gledališče pa bo gostovalo v Ljubljani z neko opereto. Istočasno bodo priredili v Ljubljani razstavo umetnin iz koroške deželne galerije.

V Ljubljani se že pripravljajo na letošnji poletni festival. S programom ni težav, pač pa s prostori za primer slabega vremena. Mislijo na to, da bi prekrili zasilno poletno gledališče na dvorišču Križank.

SEMAFOR

Študij česa?

V Piccolu zadnje nedelje se je Anita Pittoni z dolgovoznim sestavkom v tistem posebnem, nestvarnem, mističnem slogu, ki je tako značilen za italijansko nedavne preteklosti, razpisala o tem, kako vsem tistim, ki jim je vera v italijanstvo Julijske krajine sveta, ne zadosuje samo navdušenje, ki ga imajo celo v izobilju, ampak jim je treba tudi študija. Studija o čem, tega ni povedala. Studija zgodovine, zemljepisa, ekonomije v zvezi z italijanstvom Julijske krajine? Ali niso za to porabili že dovolj črnila? Ali pa morda študija o vsem tem, kar izhaja iz sosedstva s Slovenci? Proti temu govori stavek, da »prilike ne dopuščajo, da bi mogli sprejeti mirno sožitje«, čeprav malo prej zatrjuje, »da smo mi nadvse civilizirani ljudje (genie civilissima)«. Kakšen študij naj bi bil torej to? Študij lastne praznine?

Da bi lahko potešila svoj študijski nagon ji predlagamo med drugim tele stvarnejše teme: Koliko italijanske knjižne produkcije konzumira Trst s svojimi »nadvse civiliziranimi ljudmi«? Ali: Kakšen je obisk pri Teatro nuovo v primerjavi z obiskom Slovenskega narodnega gledališča glede na številčno razmerje Slovencev in Italijanov (Slovencev v Trstu pa je, kot je nekoč razglašal »Il Piccolo«, 8% celotnega prebivalstva)? Ali: Koliko ljudi prihaja v operno gledališče Verdi, ki jim ne gre izključno za pompozno rokovanje, visokostno priklanjanje in modno paradiranje (glej zadnjo štev. revije Trieste)? Ali: Statistika o tem, koliko tržaških Italijanov ve, kdo je bil Italo Svevo, in koliko tržaških Slovencev ve, kdo je bil Ivan Cankar?

Tako smo nekoliko postregli njeni hvalevredni zavzetosti za študije.

Nova izdaja Cicciana

V ljubljanskih »Naših razgledih« se vodi ostru polemika o tem, ali je založba Mladinske knjige ravnala pravilno, ko je v novi izdaji Župančičeve otroške zbirke Cicciana izpustila pesmi, v katerih je pesnik uporabljal religiozne predstave in religiozne izraze. Slavistu Dušanu Pirjevču njegovo marksistično prepričanje ni branilo, da je tako ravnanje obsojil. Jasno je, da je v tem imel za sabo vsakogar, ki ima v glavi nekaj kulturne soli. Zdaj pa mu je nadvse ostro odgovoril pisatelj Ivan Potrč, češ, da so tudi pri izdaji Ugank ob pesnikovem soglasjanju izpadle take ugankе kakor »Mašnik s kadilnico«, »Monštrance«, »Skof«, »Organis«. In v ihti, ki je zanj značilna, prihaja na koncu celo do tega, da, čeprav ironično, očita Pirjevču, »da polemikov duh še vedno pota k Bogu razodeva«.

Ne bomo se spuščali v polemiko s pisateljem Ivanom Potrčem za to oslovo senco, vprašali ga bomo samo: ali ve, da je veliki pesnik slovenske Moderne še v zadnjih letih svojega življenja, torej že v opreki s Slovenskim pravopisom, pisal v svojih rokopisih Bog z veliko začetnico?

Društvo prijateljev Indonezije

Te dni so v Trstu ustanovili Društvo prijateljev Indonezije. Lokal s telefonom itd., vse pod nekim visokim pokroviteljstvom, ob simpatičnem odnosu oblasti itd. Mislije, da bi se dalo prav tako lahko ustanoviti recimo Društvo prijateljev Slovenije, čeprav je Slovenija oddaljena le nekaj kilometrov, Indonezija pa je na drugi poluti sveta?

POLIKARP

GOSPODARSTVO

GNOJENJE SADNEGA DREVJA

Namen gnojenja pri sadnem drevju je zvišanje pridelka in izboljšanje plodov. Če pa hočemo to doseči, mora biti gnojenje popolno in uravnovešeno: manjkati ne sme nobena redilna snov, nobene ne sme biti preveč in tudi ne premalo. Če ni gnojenje uravnovešeno, pridelamo sadje slabše kakovosti, ga teže ohranimo in prevažamo. To sadje nima niti prave barve niti okusa ter je laže podvrženo napadom mrčesa in raznim boleznim.

Če sadnemu drevju gnojimo s preobilnimi dušičnatimi snovmi (hlevski gnoj, gnojnica, amoniak, solitri itd.), bo drevo močno raslo; navidezno bo tudi pridelek obilnejši, a plodovi bodo gnili in imeli slabši okus. Na drugi strani je včasih nujno potrebno gnojiti z obilnejšimi količinami dušičnatih gnojil, toda le če vidimo, da drevo slabo raste.

Iz tega sledi, da moramo gnojiti po pameti: presoditi moramo, kaj drevo potrebuje, kaj mu bo najbolj koristilo. Seveda more to presoditi samo strokovno izvežban sadjar, ki ve, kaj drevo potrebuje. Žal pa so pri nas strokovno podkovani sadjarji bolj redki, ker nudi šola premalo praktičnega pouka v naravoslovnih vedah, posebno v rastlinstvu. Zato pa se mora povprečni sadjar, to je ljubitelj sadnega drevja, držati najenostavnejših navodil, ki so:

1. Zavedati se mora, da potrebuje drevo različno hrano, saj se tudi človek ne more razvijati, če uživa samo mast, jajca ali riž: hrana mora biti mešana.

2. Tako mešana hrana za drevesa nudi dober kompost, to je doma pripravljeno gnojilo iz vseh mogočih odpadkov. O tem smo že pisali in še bomo. — Trgovina nam v zadnjem času nudi mešano drevesno hrano v tako imenovanih popolnih gnojilih, kot je gnojilo »4-10-10« tovarne Caffaro Saint Gohain. Te številke pomenijo, da vsebuje gnojilo 4% dušika, 10% fosforove kisline in 10% kalija. Če drevo normalno raste, a mu hočemo pognojiti, zadostuje imenovano gnojilo, in sicer po 1 kg gnojila na vsakih 8 kv. metrov površine pod drevesno krono. Če drevo slabo raste, mu gnojimo še s 1/4 kg solitra na vsakih 10 kv. metrov površine pod krono. Če pa drevo močno raste, a slabo rodi, opustimo vsako dušičnato gnojilo; torej mu ne gnojimo z gnojilom tovarne Caffaro in tudi ne s solitrom, temveč samo s kalijem in fosforovo kislino. Tako gnojilo se v trgovini imenuje »12-12«, ker vsebuje 12% fosforove kisline in enako količino kalija.

3. Gnojila moramo enakomerno raztrositi pod vso drevesno krono in še kako ped izven območja krono. Najbolje je, da gnojilo najprej raztrosimo, potem pa zemljo prekopljemo.

ZIMSKO ŠKROPLJENJE SADNEGA DREVJA

Ko smo drevesu uredili obliko (krono) in odstranili vse nepotrebne in nalomljene veje, očistili drevo mahu, lišajev in šarleče skorje, ga poškopimo. Zimsko škropljenje izvršimo januarja, februarja in marca. Zakaj je to potrebno, smo povedali zadnjič, a naj ponovimo: na drevesu se skrivajo in prezimujejo prezimovalne oblike različnega mrčesa in trosi, to so klice različnih bolezni.

V Italiji je zelo cvetoča, pravzaprav anarhistično cvetoča industrija različnih škropiv. Toliko je teh škropiv, da niti največji strokovnjak ne more vseh poznati in preценiti njih učinkovitosti. Vendar vsako podjetje svojo kramo hvali in je zato izbira večkrat silno težka. Ne bo pa pogrešil, kdor bo uporabljal samo izdelke podjetja »Montecatini«. Ta je namreč najmočnejša italijanska tovarna, ki uporabi letno nad milijardo lir samo za preizkušanje svojih izdelkov in iskanje drugih primernejših. »Montecatini« se ne bo hotela osmešiti s tem, da bi dala na trg slabo blago. To podjetje nudi za zimsko škropljenje 2 škropivi, in sicer:

TIOBAR IN CARPOSAN 20

S tiobarom napravimo žvepleno-barijevo brozgo, ki uničuje vse kaparje in tudi kalifornijsko uš ali kaparja St. José. Deluje proti smolikavosti breskev, češenj in marelic, uničuje različne troše glivičnih bolezni itd. Na 100 litrov brozge primešamo vodi po 5 do 7 kg tiobara.

Carposan 20 je sredstvo proti raznemu mrčesu, predvsem proti listnim ušem oziroma njihovim jajčkom, ki prezimujejo.

V zimskem času uporabljamo ti dve sredstvi mešani, in sicer:

Sportni pregled

SMUČANJE

Smuk - moški. V soboto je v znanem avstrijskem zimskem letovišču Kitzbühelu kar mrgolelo smučarskih atletov. Nastopilo je 170 tekmovalcev iz 21 držav. Zelo razburljiva je bila zlasti tekma v soboto, ko so nastopili moški v smuku. Odličnejši čas je dosegel Američan Werner. Najboljši Avstrijec so ga poskusili izboljšati, a nikomur ni to uspelo. Edino upanje so stavili še v odličnega Sailerja, ki je nastopil med zadnjimi. Ko so naznali njegov start, so gledalci kar pridržali sapo. Prispel je na cilj in sodniki so javili čas: 2:57,8! Gledalci so zakričali, pograbili tekmovalca in ga med vzkliki odnesli v slavnostnem sprejedu. Ko so nad svojo zmago že obupali, je Avstrijec za 3" prekosil nevarnega Američana.

Lestvica: 1. Sailer (Av.), 2. Werner (ZDA), 3. Molterer (Av.), 4. Schuster (Av.) in Miller (ZDA). Jugoslovan Dornik je zasedel 58., Ilija 59. in Cvenkelj šele 63. mesto.

Smuk - ženske. Ženska tekma je bila tudi precej zanimiva, saj je Kanadčanka Wheeler zaošala le za 2" za Nemko Sperl. Avstrijka se je uvrstila šele na 7. mesto, Jugoslovanka Zupančičeva pa na 37. mesto. Nastopilo je 60 tekmovalk.

Slalom. V nedeljo so nastopili še v slalomu, kjer je tudi zmagal odlični Sailer in si tako zagotovil tudi zmago v alpski kombinaciji. Med ženskami pa je zmagala Norvežanka Sandvik. Zupančičeva se je v kombinaciji uvrstila na častno 24. mesto. Jugoslovanski vadjitelj Čop se je o njej izrazil zelo pohvalno in upa, da se bo uvrstila v Cortini v prvo dvajsetorico.

Tine Mulej. Kot smo poročali, se je na tekmah v Wengenu ponesrečil glavni jugoslovanski favorit v alpskem smuku. Zlomil si je desno nogo malo nad gležnjem in jo bo moral nositi v mavcu 45 dni. Tako je za letos zaključil svojo smučarsko kariero. Do treh četrtin proge je bil na tekmah le za 5" za najboljšimi tremi. Če bi šlo vse po sreči, in čeprav bi zaostal še za 3", bi gotovo zasedel vsaj 15. mesto.

Avstrjska reprezentanca. Zanimivo je, da tudi Spiss, najboljši avstrijski smučar, ne bo nastopil v Cortini. Verjetno je užaljen zaradi spora s prof. Rössnerjem. Baje se bo kmalu preselil v Ameriko kjer ga bodo seveda z veseljem sprejeli. Avstrijski zastopniki v alpskem smuku bodo naslednji: Molterer, Sailer, Hintertser, Oberaigner, Schuster, Rieder, Schneider in Stolz.

Za koščičasto sadno drevje raztopimo v 100 litrih vode po 5 kg tiobara in 200 g carposana 20. Za pečakasto sadno drevje (jablana in hruška) zvišamo količino tiobara na 6 kg. Tiobar raztopimo v celotni količini vode, Carposan 20 pa primešamo neposredno pred škropljenjem. Poškropiti moramo celo drevesce, tudi najvišje veje. Le tako bomo gotovi, da smo zadeli vse škodljivce.

Najugodnejša doba za škropljenje s tem sredstvom je druga polovica februarja in prva desetina marca.

OLEOFOS 20

To škropivo učinkuje proti vsemu mrčesu na sadnem drevju in je sestavljeno iz belih olj in parathiona. Oleofos je strupen tudi v raztopini, zato moramo pri škropljenju zelo paziti. Škropilnice morajo biti brezhibne, ne smemo škropiti proti vetru, umiti si moramo roke kakor tudi oprati rabljene predmete s škropilnico vred.

Oleofos 20 je zato zelo poceni, saj raztopimo v 100 litrih vode samo 200 do največ 300 gramov škropiva in niso potrebni nobeni drugi dodatki. Ker je oleofos 20 zelo učinkovit in cenen, ga priporočamo za zimsko škropljenje, seveda z zgornjimi pripombami, ker je strupen. Škropimo v februarju.

Za breskve in sploh za koščičasto sadno drevje pa je nujno potrebna tudi modra galica, kot smo že zadnjič omenili.

Skoči. Norvežani so imeli pred kratkim dve izbirni tekmi za Cortino. V Gjøvikju je zmagal Hoel Arne, sledi mu Kroken; v Holmenkollenu pa je bil prvi Bergmann in drugi zopet Kroken. Najboljši norveški skakalec Falkagren je nesrečno padel in si pretresel možgane.

Jugoslovanski skakalci so sedaj doma. Ker je zapadlo precej snega, se bodo lahko vadili na glasoviti skakalnici v Planici. Casa je še dovolj, da se temeljito pripravijo za olimpiado. Upamo, da jim bo jugoslovanska smučarska zveza v zadnjem trenutku vsaj doma nudila vse potrebno, da tako nadoknadijo, kar so izgubili, ko ni bilo snega.

NOGOMET

Danes moramo pa pohvaliti domače moštvo Triestino, ker je v letošnjem državnem prvenstvu prvi pridobilo na tujem igrišču eno točko in to z Interjem. Če bo vztrajala, bo morda še drugo leto ostala v A ligi. Na lestvici je stanje naslednje: 1. Fiorentina 24; Milan, Roma 18; Juventus, Sampdoria 17; Lanerossi, Padova 16; Napoli, Spal 15; Inter, Genoa, Lazio 14; Bologna, Novara 12; Triestina 11 in Pro Patria 6 točk.

Beograjski Radnički je igral v nedeljo v Carigradu, kjer je premagal tamkajšnje moštvo Adalet z 2:0, medtem ko je izgubil proti turškemu prvaku Galata Saraju z 2:1. Istega dne je bila v Beogradu prijateljska tekma med Partizanom in zagrebško Lokomotivo. Zmagal je Partizan s 5:2.

KOLESTARSTVO

Na dirki po Egiptu je zmagal v 1. etapi Poljak Wiekovski, v 2. Kirchoff, v 3. in 4. zopet Wiekovski in v 5. Rusev (Bolg.). Podrobni izidi še niso znani. Jugoslovan Petrovič je bil po 2. etapi na 11. mestu in je tudi v 4. prispel na cilj v času zmagovalca.

NAMIZNI TENIS

V Jugoslaviji tekmujejo za državno prvenstvo ekip v namiznem tenisu. Čeprav turnir še ni zaključen, je že gotovo, da si bo prvo mesto osvojil Partizan iz Beograda. Med mladinci pa bo po vsej verjetnosti prvak moštvo Mladost iz Zagreba, ki je premagalo najresnejšega tekmeča društvo Triglav iz Kranja. Po stanju 4:4 je v lepi, a neuspešni igri podlegel Česen in s tem najbrže zapravlil tudi zmago slovenskega moštva.

VESELASTVO

Na zasedanju v Zürichu je mednarodna veslaška zveza FISA sklenila, da bodo tekme za veslaško prvenstvo Evrope za 1956. leto od 24. do 26. avgusta za ženske, od 30. avgusta do 2. septembra pa za moške, in sicer na lepem Blejskem jezeru. Predsednik FISA je dejal: »Ni kraja, ki bi imel lepšo lego in tako krasno okolico, kot jo ima Bled.« To je lepo priznanje biseru slovenske zemlje. B. A.

8

Za naše najmlajše

Zvitoravec v Afriki

Na Tirolskem gradu

»Iščem vzgojiteljico za petletnega dečka brez matere. Nastop takoj. Prošnje z osebni podatki naj se pošljejo na naslov: Baron Thuner, grad Oberhall pri Bocnu, Italija.«

Marlena Kepler je nekaj minut strmela v mali oglas v časniku. »To bi bilo kot nalašč zame,« je šepetala sama s seboj. »Kar brž bom...« Hitro je vstala, vzela pero in papir ter je po kratkem premisleku začela pisati. Sporočila je, da je štiriindvajset let stara, rojena v bližini Stuttgarta, oče da je padel v vojni, zdaj obiskuje učiteljske v Monakovem; poleg nemščine obvlada tudi angleščino, po nenadni materini smrti je pa zavoljo denarnih težkoč prisiljena prekiniti šolanje. »Zaradi denarnih težkoč« — kako vsakdanje to zveni, a koliko bridkosti se za tem skriva. Pred tremi tedni je še pravočasno prihitela iz Monakova v malo vrttembergsko mesto, da je materi zatisnila oči. Kako neskončno sama in zapuščena

se je zazdela sama sebi; tako zelo, da je mnogo dni potrebovala, preden se je zživela v novo življenje.

Končno ji ni preostalo drugega, kot da se je lotila urejevati materino zapuščino. Uspeh je bil porazen. Mati ji je vedno pripovedovala o nekem malem premoženju, katero ima poleg pokojnine še ob strani; zato naj si za šolanje ne dela nikakih skrbi. Od vsega ni ostalo nič, niti vinar. Nemara je mama vse porabila, ko ji je v mesto pošljala priboljške.

Za začetek meseca je stanovanje odpovedala. Štirinajst dni bo še imela streho nad sabo. Kaj bo potem, ni vedela.

Ko je končala prošnjo in svoj življenjepiš, se je naslonila. Smehljaj ji je prevzel obraz. Grad na Tirolskem! Videla je pred sabo veliko poslopje sredi vinogradov, zadaj temne gozdove, nad katerimi kipijo v nebo srebrni vrhunci in stolpi Dolomitov, kakor jih je poznala s slik. Kako nepopisno srečna bi bila, če bi dobila to mesto. Vsaj za nekaj časa bi bilo konec skrbi in revščine!

Šest dni nato je prejela baronovo pismo s ponudbo plače in vprašanjem, ali bi utegnila že s prvim aprilom priti na grad Oberhall. Navdušeno je odgovorila »da«; tudi če ni bila plača previsoka; a bila je vendar tolika, da si bo lahko nekaj prihranila. Kmalu je prispelo drugo pismo, da jo že prvega pričakujejo na gradu. V Bocnu naj stopi na avtobus v smeri proti kraju Seis in na postaji Fallurn naj izstopi, kjer jo bodo pričakovali.

TEDENSKI KOLEDARČEK

22. januarja, nedelja: Vincencij in Anastazij
 23. januarja, ponedeljek: Zaroška Dev. M., Rajmund
 24. januarja, torek: Timotej, Evgenij
 25. januarja, sredo: Spreobr. sv. Pavla, Ananija
 26. januarja, četrtek: Polikarp, Pavla
 27. januarja, petek: Janez Zlatoust
 28. januarja, sobota: Peter Nolask, Prik, Neže.

VALUTA — TUJ DENAR

Dne 18. januarja si dobil oz. dal za:	
ameriški dolar	636—638 lir
avstrijski šiling	23,50—24,50 lir
100 dinarjev	80—85 lir
100 francoskih frankov	152—157 lir
funt sterling	1630—1680 lir
nemško marko	148—151 lir
pesos	14—17 lir
švicarski frank	148—149 lir
zlato	728—731 lir
napoleon	4600—4700 lir

RADIO TRST A

Nedelja, 22. januarja ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 11.30 Vera in naš čas; 13.30 Glasba po željah; 15.00 Glasba za naše mlčke; 17.00 Koncert mešanega zbor iz Sempolaja; 19.15 Po domovih naših dečev; 20.30 Verdi: »Traviata«, opera v 3 dejanjih.

Ponedeljek, 23. januarja ob: 18.30 Z začarane police; 18.40 Koncert basista Jovana Antiča; 19.15 Radijska univerza; 20.30 Poje Slovenski oktet; 21.00 Tehnika in gospodarstvo; 21.30 Pevski duet in harmonika; 22.00 Iz itilijanske književnosti in umetnosti.

Torek, 24. januarja ob: 13.30 Glasba po željah; 19.15 Zdravniški vedež; 20.30 Svetovno priljubljene melodije poje sopranistka Ondina Otta, spremlja orkester Guida Cergolija; 21.00 Radijski oder - M. Jeras: »Penzion Križa«, drama v 4 dejanjih.

Sreda, 25. januarja ob: 12.55 Jugoslovanski motivi; 18.30 Radijska marnica; 19.15 Radijska univerza; 20.30 Vokalni tercet Metuljček; 21.30 Zbor iz Sv. Ivana; 22.00 Iz slovenske književnosti in umetnosti.

Četrtek, 26. januarja ob: 18.40 Operne duete pojeta Pavel Pokorny in Jovan Antič; 19.15 Šola in vzgoja; 20.30 Koncert basista Danila Merlaka; 21.00 Dramatizirana zgodba - M. Jeras: George Westinghouse.

izdaja Konzorcij Novega lista

Odgovorni urednik Drago Legiša

Tiska zadruga tiskarjev »Graphis« z o. z. v Trstu
 Ulica Sv. Franciška 20 — Telefon 29-477

Petek, 27. januarja ob: 13.30 Glasba po željah; 18.40 Koncert baritonista Marjana Kosa; 19.15 Radijska univerza; 21.30 Vokalni kvintet; 22.00 Iz svetovne književnosti in umetnosti; 23.00 Chopjrove balade.

Sobota, 28. januarja ob: 12.55 Jugoslovanski motivi; 14.45 Ritemni orkester Swinging Brothers; 15.30 Kavarniški koncert orkestra Carla Pacchiorija; 16. Sobolna novela; 16.15 Domači odmevi; 19.15 Sestanek s poslušalkami; 20.30 Zbor Slovenske filharmonije; 21.15 Slavni pevci.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

Vprašanje št. 199: Staro hruškovo drevo je zaradi starosti propadlo in sem ga izkopal ter napravil precejšnjo jamo. Na isto mesto bi najraje zopet zasadil hruško. S čim naj zemljo razkužim, da bi mlado drevo ne došlo kakšno korenensko bolezen? Katero sorto mi svetujete za precej zavetno in sončno lego?

Odgovor: Če bi hoteli zemljo razkužiti, bi jo morali prepeči ali pa prepočiti s kakim kemičnim sredstvom, ki bi napravilo zemljo za dolgo dobo nerodovito. Razkuženje zemlje je torej teoretično sicer mogoče, v praksi pa ne. Zato nimate drugega izhoda, kot da napravite res veliko jamo, in sicer vsaj 2 metra dolgo, enako široko in globljo, kot so segale najmanjše korenine starega drevesa. Vso to zemljo odpeljite drugam in navozite z njive nove zemlje. In tudi v tem primeru ni gotovo, da bi drevo po nekaj letih ne obolelo, ko bi korenine mladega drevesca presegle območje pripeljane zemlje. Zato bi bilo bolje, da ne vsadite zopet hruške, temveč drevo, ki ne spada v sorto peškavcev. Taka drevesa naj bi bila iz vrste koščinarjev: češnje, marlice, slive itd.; lahko pa bi vsadili tudi oreh. Če želite ravno hruškovo drevo, vsadite sorto košija (coscia), cepljeno na divjaku, to je na divji hruški.

Vprašanje št. 200: Ali je tudi vaš kmetijski svetovalec prepričan, da je krt koristna žival? Na vsak način naj mi svetuje učinkujoče sredstvo, da se ga rešim!

Odgovor: V naših krajih je krt žužkojedec, ker se hrani predvsem z žužki, ne zametuje pa tudi deževnikov (glit) in mu tudi kakšna poljska miš prav pride. Take hrane živalskega izvora poje mnogo, ker je pravi požeruh in se ne zna postiti. Nekateri zoologi (proučevalci živali) trdijo, da krt crkne, če ostane samo nekaj ur brez hrane; drugi trdijo, da vzdrži tešče tudi tri dni. Hrane rastlinskega izvora ne uživa, torej ne izpodjeda povrtnine in tudi ne trav ali drevesc. Zato bi ga morali smatrati za pravega prijatelja poljedelstva, ker nam koristi, in sicer prav z uničevanjem različnih ličink majskega

hrošča, strun in drugih. Posredno seveda nekoliko škoduje kmetijstvu, ker rovari pod zemljo ter jo privzdiguje v vrtovih in na travnikih, kjer včasih nakopiči prav znatne kupe zemlje, ki jo moramo spomladi poravnati z železnimi grabljami. Tu potem navadno trava bujnejše raste. Nekaj torej govori krtu v prid, nekaj pa v njegovo breme. Če bi napravili natančen račun, bi ugotovili, da je vendar mnogo bolj koristen kot škodljiv. Kljub temu pa se nekateri zelo hudujejo na ubogega krtu in mu ne prizanešajo. Pred 30 leti so ga lovili zaradi malega kožuščka, danes se pa to ne izplača več. Sedaj ga lovijo, češ da je škodljiv. Ker pa uživa samo živo meso, to je žival, katero sam ulovi, mu je nemogoče postaviti kake zastrupljene vabe, saj se je — četudi je meso — ne bo dotaknil. Uničil bi ga ogljikov žvepec, katerega pa je težko in nevarno razdeliti po njegovem rovu. Zato ostanejo kot neposredni lovski pripomoček samo posebne krtolovke, podobne mišelovkam. Pač pa krtu zadenemo posredno s tem, da zastrupimo vrtno zemljo z »geodrinom«, ki uniči vse gliste in ličinke: če bo krt ulovil žival, ki je bila od strupa že zadeta, a je še živa, bo sam poginil. Če pa je mrtev, bo krt ostal brez hrane in od lakote poginil, ker se ne zna postiti.

OBVESTILO KMETOVALCEM NA TRZASKEM

Kmetijsko nadzorništvo bo tudi letos nudilo kmetovalcem prispevek za nakup semena večne in triletne detelje odbranih vrst.

Kmetovalci, ki nameravajo obnoviti, povečati ali zboljšati deteljišče, lahko seme po znižani ceni naročijo pri kmetijskem nadzorništvu v Trstu, ulica Ginega 6/I, soba št. 4 - tel. 23-927. Naročila se sprejemajo od 16. februarja, in sicer med dopoldanskimi urami.

T O V A R N A

Prinčič

KRMIN - CORMONS
TELEFON ŠT. 32

Izdeluje vsakovrstno pohištvo, spalnice, jedilnice, kuhinje it d. Izvrši vsako delo po naročilu. Prodaja po tovarniških cenah, jamči za solidno delo.

Avtobus je zavil z glavne ceste in se je začel vzpenjati navkreber mimo njiv, vinogradov in sadovnjakov, ki so bili deloma še goli, ponekod je pa že brstelo popje. Globoko spodaj v dolini je šumel narasli hudournik. Marlena se je počutila srečno in obenem ji je bilo tesno. Kakšen je grad in kakšni so njegovi stanovalci? Na potovanju čez Brenner do Bocna je opazila dosti grajskih posestev, kakor jih je poznala s fotografij — velika, ponosna poslopja na gričih, z okroglimi stolpi in debelim obzidjem. Belo in rdeče pobarvane oknice so imele nekaj vabljivega na sebi.

Razen nje je bilo v vozu samo še nekaj potnikov — več kmetov z nahrbtniki in neki južnjak, ki se je zgovorno in z neprestanimi gibi menil z vozačem.

»Je še daleč do Fallurna,« je vprašala staro, v obraz nagubano kmetico na nasprotnem sedežu.

»Ne, ne, ni več daleč. Tudi jaz se peljem do Fallurna. Kam pa vi?« je vprašala ženica v narečju, ki je bilo Marleni težko razumljivo.

»Na grad Oberhall,« je povedala.

»Na grad? Tako, tako —.« Več ni rekla, toda Marleni se je zazdelo, da jo kmetica polna radovednosti opazuje z malimi očesi. Pravkar so privozili na rob gozda in Marlena je ugledala na travnati planoti vas, nad njo pa obraščena gorska slemena in skale. Vas je štela petnajst do dvajset hiš z obširnimi gospodarskimi poslopji. Avtobus je zavil v vas in se je ustavil na trgu pred cerkvijo.

»Tukaj smo,« je pokimala kmetica. Marlena je urno zgrabila oba kovčka in izstopila. Onkraj ceste je ugledala morda štirinajstletnega fanta s kmečkim vozom. Rjavi lasje so mu v šopih silili na rdeča lica in dvoje bistrih oči se je držalo na smeh.

»Pepi, si prišel z grada po gospodično?« je vprašala kmetica. Fant je brž prikimal.

»Potem pa zgrabi in naloži kovčka na voz!« Zdaj je Pepi pogledal Marleno in je kar strmela, tako da je med tem že sama zložila prtljago.

Poslovala se je od prijazne kmetice in šla za vozom. S fantom je skušala začeti razgovor, pa ni šlo. Samo pogledoval jo je, pol hudomušno, pol v zadregi in se nasmihal.

»Je sta prišla iz vasi. Gradu ni bilo nikjer videti. «Je še daleč?« je vprašala.

»Ne — ni daleč,« je zamrmral dečko in zavil na ozko stezo, ki je vodila strmo navzgor.

»Kje stoji grad?« ni mogla več krotiti radovednosti.

»Tukaj —« in je pokazal navzgor. Marlena je morala obstati in gledati kar navpik.

»To — to je grad?« se je čudila, Pepi je pokazal dalje in z vsemi močmi porival voz. Ona pa je še stala in strmela kot da ne more objeti celotne slike. Kar je videla, ni bila gosposka graščina, marveč na pol razpadlo viteško gnezdo. Čepelo je na skali, kot da je zrastle iz nje. Dva stolpa, eden že ves odkrhan, sta štrlela ob strani; tudi zidine vmesne stavbe so že kazale razpoke.

Pepi je zginil za ovinkom. Zavzdihnila je, ni pohitela za njim. Smreke, s katerih je kapljala rosa, so ji zastirle pogled. Nad seboj je zaslišala škripanje voza in kletvice Pepija, ker mu je kamen ustavil kolo. Dohitela ga je in mu pomagala potiskati voziček po strmih ovinkih.

Gozd sta pustila za sabo in Marlena je ugledala tik pred sabo grajsko obzidje. Pepijev voz je zaropotal po grobem tlaku skozi velika vrata. Obstala sta na ozkem grajskem dvorišču. Žive duše ni bilo videti.

(Nadaljevanje)